

Nr 89.

Av herr **Åkerberg**, *i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse av 24 § förordningen angående tillverkning och beskattning av maldrycker.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 31 föreslås en höjning av maltskatten med 20 öre per kg. förbrukad malt. För en förbrukning av 100,000 kg. har hittills utgått en skattesats av 65 öre per kg., för förbrukning mellan 100,000 och 200,000 kg. 70 öre och för all förbrukning däröver 75 öre. Skatten skulle enligt den kungl. propositionen alltså utgöra i olika förbrukningsklasser respektive 85, 90 och 95 öre per kg.

Sedan långt tillbaka har från de mindre bryggeriernas sida klagomål anförts mot den hittills tillämpade fördelningen under påstående, att densamma gynnade de större bryggerierna på de smås bekostnad och att en starkare progression vore på sin plats. Bland annat har Svenska bryggareföreningen i skrivelse till bevillningsutskottet år 1923 i samband med den då aktuella höjningen av maltskatten anført följande (bihang till riksdagens protokoll 1923, 7 saml., 26 häft., nr 8, sid. 26): »Föreningen vänder sig även mot den föreslagna skatteskalen (67—71 och 75 öre) under anförande, att enligt denna skala skillnaden mellan skattesatserna vore för liten, vilket komme att åstadkomma rubbning i bryggeriernas inbördes konkurrensförhållanden».

Dessa klagomål kunna ej utan vidare avvisas. Att de större bryggerierna hava förutsättningar att bära en långt större skatteböroda än de mindre ligger jämväl i sakens natur. Till belysande av omfattningen av tillverkningen inom olika storleksklasser anföras här några siffror:

Av Sveriges 160 st. skattepliktiga bryggerier avverkade året 1928/1929:

- 105 bryggerier mindre än 100,000 kg. malt,
- 39 bryggerier mellan 100,000 och 200,000 kg. malt, samt
- 16 bryggerier över 200,000 kg. malt eller hela den övriga maltavverkningen 14,920,100 kg. utav avverkade 25,179,662 kg. malt.

Specifikation:

105 bryggerier med en maltavverkning under 100,000 kg. avverka tillsammans	5,049,897 kg.
39 bryggerier med en maltavverkning under 200,000 kg. avverka tillsammans	5,209,665 »
16 bryggerier med en maltavverkning över 200,000 kg. avverka tillsammans	14,920,100 »
Summa avverkad malt under året 1928—1929	25,179,662 kg.

Grupp 1 avverkar inom 100,000 kg.	5,049,897 kg.
Grupp 2 » » » »	3,900,000 »
Grupp 3 » » » »	1,600,000 »
Summa	10,549,897 kg.

Grupp 2 avverkar från 100,000—200,000 kg.	1,309,665 kg.
Grupp 3 » » » »	1,600,000 »
Summa	2,909,665 kg.

Grupp 3 avverkar från 200,000 kg. och däröver 11,720,100 kg.

Som framgår av ovanstående avverka av landets 160 skattepliktiga bryggerier 16 st. cirka 60 procent av all malt, som de skattepliktiga bryggerierna förbruka årligen. Då genom koncentrationen av driften, isynnerhet vid de allra största bryggerierna, dessa bryggeriers omkostnader per flaska försåld vara är avsevärt mindre än de små bryggeriernas, och då de stora bryggerierna, vilka hava sin huvudsakligaste och största omsättning i de större städerna, t. ex. Stockholm, Göteborg och Malmö, avbördat de mesta av distributionskostnaderna på allmänheten, är det tydligt att dessa större bryggerier ojämförligt mycket lättare kunna bära en kraftigare beskattning än de mindre. För att taga ett exempel: om ett mindre bryggeri säljer årligen 300,000 flaskor klass II med en förtjänst av 3 öre per flaska, så är förtjänsten 9,000 kronor; ett bryggeri, som säljer 3,000,000 flaskor årligen med en förtjänst av endast 1 öre per flaska, förtjänar 30,000 kronor årligen. Hur våldsamt växer ej förtjänsten, då ett enda bryggeri årligen säljer 60—70,000,000 flaskor klass II, även om förtjänsten sättes så lågt som till 1 öre per flaska.

Det invändes måhända, att stordriften innebär en högre tillverkningsform, och att staten icke har någon anledning att premiera en massa småföretag, som endast fördyra tillverkningen och därigenom brandskatta konsumenterna. Häremot bör erinras, att staten, om den vill gå in för ett renodlat stordriftssystem inom bryggerihanteringen, har ett betydligt effektivare medel att använda för uppnående av detta syfte än beskattning. Bryggerinäringen är inte fri i den meningen att vem, som så behagar, har rätt att etablera sig i branschen. Den fria konkurrensen är för dess del upphävd.

De företag, som finnas, äro koncessionerade av staten, de små såväl som de stora. Det vore en enkel sak för staten att handhava denna koncessionsverksamhet så att de små företagen utrotades och hela konsumtionsbehovet ombesörjdes av några få jätteföretag. Så länge så ej är fallet, utan det allmänna tolererar de små företagen vid sidan av de stora och kanske t. o. m. anser de förra ur vissa synpunkter vara att föredraga, torde anledning saknas att genom beskattningens anordnande söka påverka utvecklingen och åstadkomma en avvägning, som man drar sig för att framkalla på direkt väg.

Man kan icke komma ifrån, att innehavet av en bryggerirättighet innebär ett monopol, desto mera lukrativt ju större det omsättningsområde är som tilldelats vederbörande innehavare. Att denne får sin skatttribut avvägd i proportion till de förmåner, som äro förenade med hans rättighet, torde ej kunna anses oberättigat. I all synnerhet då det gäller en sådan extrabeskattnings, finnes det anledning att tillse att bördan avväges så, att den, som har större förmåga att bära, också får en större anpart på sin lott.

Till förmån för bibehållandet av de smärre företagen tala dessutom en hel rad av omständigheter, bland annat den att därigenom ett större antal kommuner komma i åtnjutande av de skatteintäkter, som härflyta från hanteringen i fråga. Det trustifieringsideal, som synes föresväva en och annan, innebär ett otillbörligt gynnande av vissa storstäder, som redan förut i allt för hög grad i beskattningshänseende tillgodogjort sig driftkoncentrationens fördelar. Till detta kommer den rent praktiska synpunkten, att maltdryckerna på grund av sin natur ej kunna uthärda en längre befraktning.

Man kan i detta sammanhang bortse från den ur konsumentsynpunkt ej alldeles oviktiga omständigheten, att de små bryggerierna så gott som undantagslöst tillverka en smakligare dryck än de större. Av större betydelse är, att den vinst, som enligt vad ovan framhållits uppnås genom den större tillverkningen, till övervägande del stannar hos bryggeriägaren och alltså går konsumenternas näsa förbi. Skillnaden i priset i landsorten och de större städerna är inte så betydande, att det motiverar lovsånger till stordriftens ära från den öldrickande allmänhetens sida. Rent ytligt sett variera priserna å en flaska klass II å $\frac{1}{3}$ liter mellan lägst 16 öre och högst 21 öre, men i realiteten är differensen ej så stor. I Stockholm sälja bryggerierna den ojämförligt största delen av sin tillverkning till s. k. magasin, ölkaféer och restauranter till ett pris av 16 öre och dessa i sin tur till den konsumerande allmänheten till 19 öre och högre pris. För att nå kunden fördyras varan med minst 3 öre, vilket är en ren distributionskostnad, som de större bryggerierna skickligt lyckats vältra över på allmänheten. Vilken oerhörd fördyring varan undergår, då den passerar mellanhänderna, ölkaféer och restauranter, är det i detta sammanhang bäst att med tystnad förbigå. För att nu hålla mig till den avsevärda del av varan, som når allmänheten genom de s. k. magasinerna, så står den möjligheten de mindre

bryggerier, vilka äro belägna i landsorten, ej till buds. Lagstiftningen lägger absolut hinder häremot.

Måhända framställer någon den frågan, huruvida inte de mindre bryggerierna trots allt även de hava goda förtjänster, som mycket väl skulle kunna ytterligare beskattas. Även om så i många fall kan vara förhållandet utsluter det icke möjligheten av en rättvisare gradering. Jag har till utskottet överlämnat några balansräkningar från bryggeriföretag av olika storleksgrad, som i detta avseende äro belysande nog. Dessa balansräkningar äro för småföretagens del inte särskilt utvalda för att giva en falsk bild av verkligheten utan torde vara tämligen signifikativa. Några siffror och sammanställningar torde vara av intresse i detta sammanhang: Vid Tingsryds bryggeri krossades år 1930/1931 22,580 kg. malt. Årsvinsten var sagda år enligt styrelseberättelsen kronor 1,462:51. Med en extrabeskattning av 20 öre per kg, skulle alltså vinsten ha förvandlats till en förlust på över 3,000 kronor. Askersunds bryggeri förbrukade samma år 44,000 kg. malt och årsvinsten var kronor 10,089:58. I maltskatt erlade detta bryggeri 23,292 kronor, men om en extraskatt av 20 öre förekommit, skulle ytterligare 8,800 kronor måst utbetalas, så att vinsten på 10,000 kronor reducerats till kronor 1,200. Det förra bryggeriet hade en vinst av 6 öre per kg. malt och det senare av 23 öre. Går man sedan över till de större bryggerierna finner man, att Stockholms bryggerier haft en förtjänst på enbart bryggerirörelsen av över 70 öre per kg, och att Malmö bryggerier kommit upp till en vinst av inte mindre än kronor 1:25 per kg. Det senare bryggeriet tar 2 öre per flaska mera betalt än huvudstadsföretagen, men de senare åtnjuta förmånen av en långt större tillverkning. Malmöbryggeriets vinst enbart på bryggerirörelsen utgjorde kronor 1,160,000. Då maltmängden utgjorde 900,000 skulle genom en extraskatt av 20 öre bortgå 180,000 kronor. Om extrabeskattningen i enlighet med förslaget här nedan fördubblas ökas skattebeloppet till 350,000 kronor, varefter en vinst på 810,000 kronor återstår, i och för sig mer än tillräcklig med hänsyn till det i företaget investerade kapitalet.

I Stockholms bryggerier uppges vinsten på själva bryggerirörelsen till 6,190,000 kronor. Maltmängden utgjorde i runt tal 9 miljoner kg. Med en extrabeskattning av 20 öre bortgår ytterligare cirka 1.8 miljoner, så att vinsten skulle reduceras till 4,390,000 kronor. Om förslaget här nedan tillämpas, bortgå ytterligare 1.8 miljoner, så att bryggerivinsten reduceras till 2,600,000 kronor. Då bolaget har betydande intäkter dessutom på aktier, fastigheter och räntor, torde någon orätt ej tillskyndas aktieägarna genom en sådan tillrättsläggning av beskattningen. Man bör härvidlag även taga hänsyn till att de större företagen hava långt större möjligheter än de små att neutralisera verkningarna av den ökade beskattningen genom rationaliseringar av olika slag.

I kungl. propositionen omnämnes, att Svenska bryggareföreningens sty-

relse avgivit utfästelse för största delen av bryggeriindustrien, att en skatteförhöjning av denna storlek »tillsvidare icke och i varje fall ej under innevarande tillverkningsår kommer att föranleda höjning av priset å de skattepliktiga bryggeriernas tillverkningar». Det bör till detta göras den randanmärkningen, att Svenska bryggeriföreningens styrelse ej inrymmer en enda representant för bryggerier med en tillverkning av under 100,000 kg. malt. Då dessa bryggerier utgöra 105 mot 55 i de båda övriga storlekskategorierna tillsammans, har man anledning ifrågasätta utfästelsens allmängiltighet.

Jag anser mig med dessa påpekanden hava väl motiverat ett förslag till extrabeskattningens avvägning, som bättre tager hänsyn till skattekraften. Utan tvivel vore en ännu längre gående differentiering än den jag tänkt mig försvarbar, men en sådan torde måhända kunna anstå till den definitiva reglering, som sedan en längre tid förberetts. I avvaktan på denna föreslår jag den ändring i Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag, att maltskatten höjes för tillverkning under 100,000 kg. malt med 10 öre, för tillverkning mellan 100,000 och 200,000 kg. malt med 20 öre och för tillverkning däröver med 40 öre per kg. Inkomstberäkningen skulle då gestalta sig på följande sätt:

Grupp 1.

105 bryggerier med en maltav-	
verkning under 100,000 kg.	5,049,897 kg.
55 bryggerier över 100,000 »	5,500,000 »
	<hr/>
Summa kg. malt	10,549,897 kg. à 75 öre, kronor 7,912,422: 75

Grupp 2.

39 st. bryggerier med en malt-	
avverkning under 200,000	
kg. avverka	5,209,665 kg.
varav 3,900,000 kg. inräk-	
nats under skattegrupp 1,	
återstår då	1,309,665 kg.
samt för återstående 16 st.	
bryggerier, som avverka	
över 200,000 kg.	1,600,000 »
	<hr/>
Summa kg. malt	2,909,665 kg. à 90 öre, kronor 2,618,698: 50

Grupp 3.

16 st. bryggerier med en maltavverkning tillsammans av 14,920,100 kg., varav under skattegrupperna nr 1

och 2 ingått sammanlagt

3,200,000 kg. malt, varför

återstår summa kg. malt 11,720,100 à kronor 1: 15 13,478,115: —

Summa kronor 24,009,236: 25

Debiterad skatt för 1928/1929 utgjorde » » 17,686,321: 55

Summa ökad skatt kronor 6,322,914: 70

Det framgår av denna uppställning, att en så anordnad maltbeskattning skulle inbringa kronor 1,322,000 mer än som genom den kungl. propositionen uttages.

Till jämförelse bifogas här ytterligare uppgifter rörande den danska öl-skatten, vilken som synes är långt mera progressiv än den som av motionärerna förordas:

Ölskatten i Danmark är dels en *produktions-* dels en *omsättningsskatt*.

Produktionsskatten:

För öl av *skatteklass II* (intill 2¹/₄ vikt-% alkohol):

kronor 1: 20 per hl. för de första 1,000 hl.

» 3: 20 » » » » nästa 1,000 » samt

» 5: 70 » » » » varje hektoliter därutöver.

För öl, *innehållande 2¹/₄ vikt-% alkohol och mera*:

öl av skatteklass I (intill 10³/₄ % B.) kronor 23: 75 per hl.

luksusöl, klass A (intill 13 % B.) » 33: — » »

» » B (över 13 % B.) » 43: — » »

Omsättningsskatten: 1 öre per flaska.

Enligt uppgift räkna danskarna med ett netto-

pris av 12.70 öre per flaska,

vartill skall läggas produktions- och omsättnings-

skatt med 9.97 » » » ¹⁾

Sammanlagt 22.67 öre per flaska,

i provinsen 23³/₄ » » »

Med hänvisning till ovanstående tillåter jag mig hemställa,

om den ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 31, att

§ 24 i det förslag till förordning, som bilagts propositionen får följande ändrade lydelse:

24 §.

För malt, som i skattepliktigt bryggeri användes vid tillverkning av maldryck, skall erläggas skatt med kronor 1: 15

¹⁾ Priset till privatpersoner 27 öre per flaska.

för varje kilogram, dock att för varje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret avverkade 100,000 kg. malt utgår med 75 öre för kg. och för de nästa 100,000 kg. med 90 öre för kg.

I intet — — — — dygn.

Stockholm den 21 januari 1932.

Harald Åkerberg.
